

Головний редактор

ЯЗЛЮК Борис Олегович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної експертизи та землевпорядкування Західноукраїнського національного університету (Україна)

Заступник головного редактора

ПЕРОВИЧ Ігор Львович, доктор технічних наук, доцент, професор кафедри економічної експертизи та землевпорядкування Західноукраїнського національного університету (Україна)

Редакційна колегія:

- 1. АБУСЕЛІДЗЕ Георгій, доктор економічних наук, професор, керівник департаменту фінансів, банківської справи і страхування, Батумський Державний Університет Імені Шота Руставелі (Грузія);*
- 2. ГОРСЬКА Єлена, доктор економічних наук, почесний доктор, професор, декан факультету економіки та менеджменту Словацького аграрного університету в м. Нітра (Словаччина);*
- 3. ДУБРОВІНА Надія Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів Вищої школи економіки і менеджменту суспільного управління в Братиславі (Словаччина);*
- 4. САНДІП Кумар Гупта, доктор філософії промислової соціології, професор факультету менеджменту, кафедра менеджменту Інженерного коледжу ІІМТ Велика Нойда, Технічний університет доктора А.Р.І. Абдула Калама (Індія);*
- 5. БЛЮМСЬКА-ДАНЬКО Ксенія, кандидат економічних наук, доцент, дослідник Університету Париж-Сакле (Франція);*
- 6. АХМЕДОВ Фаріз, кандидат економічних наук Азербайджанського державного економічного університету (Азербайджан);*
- 7. ФУЛІ Чен, кандидат економічних наук Інституту науки і технологій Хенань (Китай);*
- 8. ТОШЕК Бартоломей, доктор гуманітарних наук в області політичних наук, професор інституту політичних наук і безпеки Щецинського університету (Польща);*
- 9. БАГОРКА Марія Олександрівна, доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри маркетингу Дніпровського державного аграрно-економічного університету (Україна);*

10. *БЛУЗНЮК Тетяна Павлівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту та бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Україна);*
11. *ДЛУГОПОЛЬСЬКИЙ Олександр Володимирович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та економічної теорії Західноукраїнського національного університету (Україна);*
12. *ДОБРЯНСЬКА Наталя Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, в. о. завідувача кафедри туристичного бізнесу та рекреації Одеської національної академії харчових технологій (Україна);*
13. *ЕРМОЛЕНКО Олексій Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Україна);*
14. *ЗАМЛИНСЬКИЙ Віктор Анатолійович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу, менеджменту, публічного управління та адміністрування, Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку (Україна);*
15. *ІГНАТЕНКО Микола Миколайович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедрою економіки Університету Григорія Сковороди в Переяславі (Україна);*
16. *КАЛІНІЧЕНКО Сергій Миколайович, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри туризму Державного біотехнологічного університету (Україна);*
17. *КАЩЕНА Наталія Борисівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку, аудиту та оподаткування Державного біотехнологічного університету (Україна);*
18. *КОЛУПАЄВА Ірина Володимирівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківського національного університету радіоелектроніки (Україна);*
19. *КРАСНОНОСОВА Олена Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (Україна);*
20. *КРУПІЦЯ Ірина Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туристичного бізнесу та рекреації Одеської національної академії харчових технологій (Україна);*
21. *ЛЯГОДІЄНКО Володимир Вікторович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу, підприємництва і торгівлі Одеської національної академії харчових технологій (Україна);*
22. *ЛОЗИНСЬКА Тамара Миколаївна, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Полтавського державного аграрного університету (Україна);*
23. *МАНДУЧ Олександра Валеріївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Державного біотехнологічного університету (Україна);*

24. *МУКИТЮК Світлана Олегівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання суспільно-правових дисциплін Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (Україна);*
25. *НАКІСЬКО Олександр Вікторович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування Державного біотехнологічного університету (Україна);*
26. *НЕСТЕРЕНКО Оксана Олександрівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна (Україна);*
27. *ОРЕЛ Володимир Миколайович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного біотехнологічного університету (Україна);*
28. *ПУСАРЕНКО Володимир Вікторович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу Полтавського державного аграрного університету (Україна);*
29. *ПУСТОВГАР Світлана Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри управління та адміністрування ННІ «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (Україна);*
30. *РЕЗНІК Надія Петрівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту ім. проф. Ї. С. Завадського Національного університету біоресурсів і природокористування України (Україна);*
31. *РУДЕНКО Сергій Валентинович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування Державного біотехнологічного університету (Україна);*
32. *САРКІСЯН Ганна Овсепівна, доктор економічних наук, доцент, декан факультету технології вина та туристичного бізнесу Одеської національної академії харчових технологій (Україна);*
33. *СКУПСЬКИЙ Руслан Миколайович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва, управління та адміністрування Відокремленого структурного підрозділу Миколаївського інституту розвитку людини Закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» (Україна);*
34. *СТЕПАНЕНКО Сергій Віталійович, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Державного біотехнологічного університету (Україна);*
35. *УСТІК Тетяна Володимирівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри маркетингу та логістики Сумського національного аграрного університету (Україна);*
36. *ШАПОВАЛОВА Інга, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та організації бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця;*
37. *ШЕВЧЕНКО Ірина Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Україна);*

38. *ЧУКУРНА Олена Павлівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу, менеджменту, публічного управління та адміністрування, Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку (Україна);*
39. *БАЛДОВСЬКА-ВІТОС Патриція, доктор інженерії кафедри машин і технічних систем Університету науки і техніки в Бідгощі (Польща);*
40. *ГУРСЬКІЄНЕ Віргінія, доктор технічних наук, доцент кафедри планування землекористування та геоматики інженерного факультету Академії сільського господарства Університету Вітаутаса Великого (Литва);*
41. *КАСНЕР Роберт, доктор інженерії кафедри машин і технічних систем Університету науки і техніки в Бідгощі (Польща);*
42. *КРУШЕЛЬНИЦКА Вероніка, доктор технічних наук кафедри машин і технічних систем Університету науки і техніки в Бідгощі (Польща);*
43. *МАРКОВСЬКА Катажина, доктор абілітації кафедри логістики та транспортних технологій Сілезького технологічного університету (Польща);*
44. *ТОМПОРОВСЬКИЙ Анджей, професор, доктор абілітації інженерії факультету машинобудування Університету науки і техніки в Бідгощі (Польща);*
45. *ЦЕЛМС Арманс, доктор інженерних наук, професор, декан екологічно-будівельного факультету Латвійського університету природничих наук і технологій (Латвія);*
46. *АНОПРІЄНКО Тетяна Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління земельними ресурсами та кадастру, Державний біотехнологічний університет, (Україна);*
47. *АНТОЩЕНКОВ Роман Вікторович, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри мехатроніки та деталей машин Державного біотехнологічного університету (Україна);*
48. *БЕРЕЖНА Наталія Георгіївна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри транспортних технологій і логістики Державного біотехнологічного університету (Україна);*
49. *ВОЇТОВ Антон Вікторович, кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри деревооброблювальних технологій та системотехніки лісового комплексу Державного біотехнологічного університету (Україна);*
50. *ВОЇТОВ Віктор Анатолійович, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри транспортних технологій і логістики Державного біотехнологічного університету (Україна);*
51. *ГАЛУЧ Іван Васильович, кандидат технічних наук, старший викладач кафедри мехатроніки та деталей машин Державного біотехнологічного університету (Україна);*
52. *КІСЬ Віктор Миколайович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри мехатроніки та деталей машин Державного біотехнологічного університету (Україна);*

53. *КРАВЦОВ Андрій Григорович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри транспортних технологій і логістики Державного біотехнологічного університету (Україна);*
54. *МУЗШЛЬОВ Дмитро Олександрович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри транспортних технологій і логістики Державного біотехнологічного університету (Україна);*
55. *ПЕРОВИЧ Ігор Львович, доктор технічних наук, доцент, професор кафедри економічної експертизи та землевпорядкування Західноукраїнського національного університету (Україна);*
56. *ПРИКОДЬКО Микола Миколайович, доктор географічних наук, професор, професор кафедри геодезії та землеустрою Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (Україна);*
57. *СЕДОВ Аркадій Олександрович, старший викладач кафедри управління земельними ресурсами та кадастру, Державний біотехнологічний університет, (Україна);*
58. *СТОЇКО Наталія Євгеніївна, кандидат економічних наук, доцент, декан факультету землевпорядкування та туризму Львівського національного університету природокористування (Україна);*
59. *КАЇНУС Дмитро, кандидат економічних наук, доцент кафедри управління земельними ресурсами та кадастру, Державний біотехнологічний університет, (Україна);*
60. *ШРАМЕНКО Наталя Юріївна, доктор технічних наук, професор, професор кафедри транспортних технологій і логістики Державного біотехнологічного університету (Україна);*
61. *ЩУР Тарас Григорович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри автомобілів і тракторів Львівського національного аграрного університету (Україна);*

Відповідальний секретар

БУТОВ Андрій Миколайович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної експертизи та землевпорядкування Західноукраїнського національного університету (Україна)

Зміст публікації

1. Формування стилю лідерства в процесі зміни поколінь в управлінні підприємством 10-17
Ушкальов Володимир Васильович, Шаповалова Інга Олексіївна
2. Теоретичні засади управління збутовою діяльністю агросервісних підприємств 18-23
Красноручцький Олексій Олександрович, Сенчук Ігор Іванович, Марченко Валерій Анатолійович, Смігунова Олена Вікторівна
3. Фінансова стійкість банківської системи України в умовах війни 24-29
Садура Оксана Борисівна, Підгайна Андріана Андріївна
4. Економічна ефективність розвитку сонячної енергетики: аналіз світового досвіду 30-37
Байдала Вікторія Володимирівна, Нагорний Віталій Володимирович
5. Використання системи канбан як ефективного інструменту організації транспортування молочної сировини 38-43
Сеник Юрій Ігорович
6. Вплив туристичного потенціалу на соціально-економічний розвиток м. Новомосковська Дніпропетровської області 44-48
Герасименко Тетяна Володимирівна, Реученко Богдан Миколайович, Коростильов Роман Ігорович
7. Впровадження принципів соціальної відповідальності в стратегію підприємств сфери гостинності 49-52
Бондаренко Людмила Анатоліївна, Смесова Вікторія Леонідівна
8. Стратегічні напрями розвитку і підвищення економічної ефективності виробництва та переробки соняшнику 53-58
Ігнатенко Микола Миколайович
9. Методологічний базис формування системи стратегії підприємства 53-63
Чепелюк Маргарита Ігорівна
10. Трансформація та регіональні особливості маркетингу аграрних підприємств в умовах воєнного часу 64-68
Моїсєєва Наталія Іванівна, Орел Володимир Миколайович

11.	<u>Вплив цифровізації на управління діяльністю суб'єктів аграрного ринку</u>
Плотницька Світлана Іванівна, Ларіна Тетяна Федорівна	69-73	
12.	<u>Виробнича типізація скотарських підприємств у системі управління їхньою результативністю</u>
Гуторов Андрій Олександрович, Пугачов Микола Іванович	74-81	
13.	<u>Вплив результативності управлінських рішень на процес використання стратегічного потенціалу підприємства</u>
Воронько-Невіднича Тетяна Вікторівна, Баган Надія Валеріївна, Баган Марта Валеріївна, Діденко Світлана Миколаївна, Дробязко Аліна Олександрівна	82-86	
14.	<u>Інвайроментальний підхід щодо забезпечення дотримання безпеки сучасних підприємств</u>
Миколенко Інна Григорівна, Кононенко Жанна Андріївна, Бурба Кирил Володимирович, Таволжанський Микола Володимирович	87-92	
15.	<u>Місце технологій кадрового менеджменту в системі антикризового управління підприємства</u>
Козак Катерина, Корсікова Наталя, Морщавка Анна, Шиленко Ірина, Деревянко Олександра	93-98	
16.	<u>Стан міграції працездатного населення в Україні в умовах війни</u>
Лугова Вікторія Миколаївна, Сотнікова Юлія Володимирівна, Луговий Владислав Петрович, Сотніков Валерій Віталійович	99-106	
17.	<u>Особливості обліку та інформаційно-аналітичне забезпечення імпорту послуг в умовах воєнного стану</u>
Овдій Олена Василівна, Редзюк Тетяна Юріївна, Духновська Людмила Миколаївна	107-114	
18.	<u>Визначення динаміки колеса мобільної машини</u>
Антощенко Роман Вікторович, Антощенко Віктор Вікторович, Фабричнікова Ірина Анатоліївна, Сміцков Дмитро Сергійович, Кісь Олександр Вікторович	115-120	
19.	<u>Організаційно-економічні ініціативи в управлінні проектами енергозбереження в умовах автономії закладів освіти, диджиталізації та децентралізації системи провайдінгу енергетичних інновацій</u>
Самойлик Юлія Василівна, Поповиченко Ганна Сергіївна, Янечко Сергій Вікторович, Рабчук Сергій Віталійович	121-127	
20.	<u>Аналіз управління логістичними ланцюгами постачань у контексті стратегічного розвитку бізнес-процесів</u>
Гаврильченко Олена Володимирівна	128-132	
21.	<u>Облікові аспекти органічного виробництва та руху органічної продукції</u>
Жук Валерій Миколайович, Жук Наталя Леонідівна, Подолячук Олена Анатоліївна, Руденко Сергій Валентинович	133-138	

Жук Валерій Миколайович,
доктор економічних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу
обліку та оподаткування, Національний
науковий центр «Інститут аграрної
економіки»

Жук Наталія Леонідівна,
кандидат економічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу
обліку та оподаткування, Національний
науковий центр «Інститут аграрної
економіки»

Подольчук Олена Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри обліку та оподаткування
в галузях економіки, Вінницький
національний аграрний університет

Руденко Сергій Валентинович,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та
оподаткування, Державний
біотехнологічний університет

Zhuk Valerii,
Doctor of Economic Sciences, Professor
National Research Center
Institute of Agrarian Economics,
<https://orcid.org/0000-0003-1367-5333>

Zhuk Natalia,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor National Research
Center Institute of Agrarian Economics,
<https://orcid.org/0000-0001-9882-4718>

Podolianchuk Olena,
PhD in Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Accounting
and Taxation in the Fields of the Economy,
Vinnitsia National Agrarian University,
<https://orcid.org/0000-0003-0234-8943>

Rudenko Serhii,
Ph. D. in Economics, Associate Professor,
State Biotechnological University,
<https://orcid.org/0000-0002-2874-1957>

ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ТА РУХУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ **ACCOUNTING ASPECTS OF ORGANIC PRODUCTION AND THE ORGANIC PRODUCT MOVEMENT**

Жук В. М., Жук Н. Л., Подольчук О. А.,
Руденко С.В. Облікові аспекти органічного
виробництва та руху органічної продукції.
*Український журнал прикладної економіки та
техніки*. 2023. Том 8. № 4. С. 133 – 138.

Zhuk V., Zhuk N., Podolianchuk O. Rudenko S.
Accounting aspects of organic production and
the organic product movement. *Ukrainian
Journal of Applied Economics and Technology*.
2023. Volume 8. № 4, pp. 133 – 138.

Усвідомлення підприємствами ролі екологічних, економічних і соціальних переваг у зростанні конкурентоспроможності сільськогосподарської галузі актуалізувало дослідження сучасного стану організації органічного виробництва з точки зору стійкого розвитку економіки України. Встановлено, що виробництво органічної продукції є перспективним, але недостатньо дослідженим напрямом розвитку аграрного сектору економіки, особливо у питанні обліково-аналітичного забезпечення бізнес-процесів. Отже, у статті обґрунтовано необхідність побудови концепції формування обліково-аналітичного забезпечення виробництва органічної продукції. Актуальним є напрацювання низки нормативних документів з ведення обліку органічного виробництва та їхнього адаптування та систематизації до потреб сучасних цифрових користувачів. На вимогу сучасної інформаційної системи, на засадах вітчизняного та міжнародного законодавства щодо обліку і звітності з виробництва органічної продукції розроблено рекомендації щодо адаптації бухгалтерського забезпечення руху органічної продукції. Єдина інформаційна система про об'єкти обліку органічного виробництва, їхнє нормативне, методичне та облікове забезпечення з оброблення, групування, узагальнення і реєстрації сукупних даних, відображення кількісної і якісної характеристики органічної продукції вимагає якісного цифрового контенту відповідно до потреб різних груп користувачів для прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: органічне виробництво, витрати, облік, еколого-економічний облік, інформація, управління.

The issues of improving primary and consolidated accounting, methods of determining the cost of production, its evaluation, displaying information in the system of accounts, and summarizing the indicators of financial and non-financial reporting for the management of the organic production process and information support for management decision-making by various groups of users are relevant. The enterprises' awareness of the role of ecological, economic, and social advantages in the growth of agricultural competitiveness actualized the study of the organization of organic production from the point of view of the sustainable development of Ukraine's economy. It has been established that the production of organic products is promising but needs to be more researched in the development of the agrarian sector of the economy, especially in the accounting and analytical support of business processes. So, the article substantiates the need to build the concept of

© Жук Валерій Миколайович, Жук Наталія Леонідівна, Подольчук Олена Анатоліївна,
Руденко Сергій Валентинович 2023

accounting and analytical support for producing organic products. It is urgent to develop several normative documents on keeping records of organic production and their adaptation and systematization to the needs of modern digital users. At the request of the modern information system, based on domestic and international legislation on accounting and reporting on the production of organic products, recommendations have been developed on the adaptation of accounting support for the movement of organic products. A unified information system about the objects of accounting for organic production, their normative, methodical, and accounting support for processing, grouping, summarizing, and registering aggregate data, displaying the quantitative and qualitative characteristics of organic products requires high-quality digital content by the needs of different groups of users for the adoption of management solutions.

Keywords: *organic production, costs, accounting, environmental and economic accounting, information, management.*

Вступ

Україна за своїм географічним розміщенням і природним потенціалом є аграрною державою, яка є важливим гравцем на зовнішньому ринку та є одним з глобальних центрів продовольчої безпеки у світовому масштабі. Попри виклики сьогодення, Україна прагне до членства у Європейському Союзі (ЄС) і тримає курс на забезпечення сталого розвитку, що включає пріоритетність органічного виробництва та охорону довкілля. Також відповідно до Національної економічної стратегії на період до 2030 р. розвиток органічного виробництва є одним з напрямів державної політики стимулювання [6]. За даними досліджень, які проведено сумісно Органік Стандартом та Organicinfo, частка імпорту органічної продукції з України до країн-членів ЄС займає 8% [8]. Усе це підтверджує необхідність забезпечення достовірної та повної інформації про органічне виробництво та органічну продукцію задля ефективного управління на рівні різних груп користувачів. Тому проблематика інформаційної підтримки розвитку органічного виробництва набуває актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сфера органічного виробництва є предметом дослідження науковців різних галузей. Так, розвиток галузі органічного виробництва та питання ефективності виробництва органічної продукції розкрито у науковому дослідженні Д. Захарової [2] і Н. Новак [7]. Напрями аудит-ефективності використання бюджетних коштів на розвиток органічного виробництва досліджено у працях Ю. Мороз [4]. Облікові питання розкрито у працях Л. Гуцаленко [1], Я. Іщенко [3], Ю. Мороз [4], О. Подолянчук [9] та ін.

Враховуючи вагомий напруження вчених, варто відзначити про наявність проблематики в частині методики обліку витрат і виходу органічної сільськогосподарської продукції.

Формулювання цілей статті

Метою дослідження є оцінювання продажів органічної продукції та визначення об'єктів обліку органічного виробництва з метою інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень різними групами користувачів.

Виклад основного матеріалу дослідження

Розвиток органічного виробництва в Україні розпочався у 90-х роках, коли 1996 р. було офіційно зареєстровано перше органічне підприємство ПП «Агроекологія». Набагато пізніше відбулося законодавче закріплення органічного виробництва. Базовим нормативним актом, що визначає правові, економічні та соціальні основи ведення органічного сільськогосподарського виробництва в Україні є Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 03.09.2013 №425-VII (втратив чинність). Цей Закон визначав правові та економічні основи виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини і був спрямований на забезпечення належного функціонування ринку органічної продукції та сировини, а також на гарантування впевненості споживачів у продуктах і сировині, маркованих як органічні [10]. Основні вимоги до органічного виробництва на сьогодні визначає Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» від 10.07.2018 №2496-VIII [11].

На думку вчених, ефективність впровадження органічного виробництва базується на:

- екологізації технологій вирощення – скороченні втрат поживних речовин у ґрунті;
- зменшенні хімічного навантаження шляхом використання екологічно безпечних добрив;
- використанні науково обґрунтованих сівозмін;
- використанні технологій утилізації відходів виробництва – впровадженні природоохоронних розробок: утилізації або знешкодженні відходів;
- зменшенні кількості шкідливих викидів підприємств у повітря чи водні джерела з метою запобігання надмірного антропогенного тиску на довкілля;
- використанні сучасних технологій уловлення, фільтрації та абсорбції шкідливих речовин [7, с. 65].

Останніми роками спостерігається активний розвиток органічного виробництва в Україні. Попри труднощі та виклики сьогодення, Україна є надійним постачальником органічної

продукції. Основна частка виробництва органічної продукції належить галузі рослинництва і її продаж здебільшого спрямований на зовнішні ринки збуту (табл. 1).

Таблиця 1. Продаж української органічної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках збуту

Ринки збуту	Показник продажу	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Внутрішній ринок	тонн	6700	7350	8778	9780	6280
	млн дол. США	21	24	26	33	17
Зовнішній ринок	тонн	390000	469000	332000	261000	245600
	млн дол. США	157	189	204	222	219

Джерело: сформовано авторами за [13].

продукцію. Тому, попри складну ситуацію, український органічний сектор продовжує працювати та розвивати ринок органічної продукції. Держава на своєму рівні підтримує операторів органічної продукції шляхом надання бюджетних коштів на розвиток органічного виробництва.

У наукових дослідженнях відзначено, що основними напрямками бюджетних програм розвитку органічного виробництва в умовах воєнної агресії росії є:

- збереження якомога більшої кількості виробників в органічному секторі;
- стимулювання подальшого розвитку виробництва органічної продукції, враховуючи можливості відродження України та світові потреби;
- допомога операторам у підвищенні якості виробництва органічної продукції та продуктів харчування;
- налагодження каналів реалізації органічної продукції [4, с. 56].

Варто зазначити, що на світовому ринку органічну продукцію поділяють на чотири типи (табл. 2), залежно від того, як була вирощена продукція: вона може належати до стовідсотково органічної, органічної, зробленої з органічних інгредієнтів або до органічної менш ніж на 70% [2, с. 37].

Таблиця 2. Категорії органічної продукції

Категорія	Опис	Маркування продукції	Адаптація категорії до сільськогосподарського виробництва
Стовідсотково органічна	Повинна мати 100% сертифікованих інгредієнтів	100% органічний продукт	Вироблена із застосуванням 100% органічних ресурсів, без використання хімічних інгредієнтів під час зберігання
Органічна	Повинна мати понад 95% органічних інгредієнтів. Існують обмеження щодо використання методів виробництва, у яких дозволяється не більш ніж 5% неорганічних речовин	Органічний	Вироблена із застосуванням ресурсів, які мають понад 95% органічних інгредієнтів у своєму складі, без використання хімічних інгредієнтів під час зберігання
Зроблена з органічних інгредієнтів	Повинна мати понад 70% сертифікованих інгредієнтів. Обмеження – не більше ніж 30% неорганічних речовин	Розроблений з органічних речовин	Вироблена із застосуванням ресурсів, які мають понад 70% органічних інгредієнтів у своєму складі, без використання хімічних інгредієнтів під час зберігання
Менш ніж на 70% органічна	Може мати лише деякий відсоток органічних речовин у складі продукції	Подається список органічних речовин	Застосування технологій вирощування з використанням деяких ресурсів, які мають органічні інгредієнти. Під час зберігання допускається використання хімічних елементів із зазначенням їх на продукті

Джерело: [2, с. 37].

Як вже було зазначено, правові основи ведення органічного виробництва в Україні визначено законодавчими документами (рис. 1).

Наведені у законодавстві визначення пов'язують з сільськогосподарським виробництвом. Таким чином, органічна продукція є результатом виробничого процесу, унаслідок якого сільськогосподарська продукція та продукти її перероблення вироблені відповідно до визначених стандартів органічного виробництва і їхня якість підтверджена сертифікатом [9, с. 54].

Враховуючи особливості діяльності сільськогосподарських підприємств, М. Скрипник і О. Григоревська окреслили специфічні особливості, які впливають на організацію обліково-аналітичного забезпечення органічного виробництва:

- чітке дотримання технології процесу виробництва та дотримання норм витрат виробництва органічної продукції;

- необхідність уточнення плану виробництва з огляду на попит на виготовлену органічну продукцію та обсяги замовлення;
- короткий термін зберігання органічної продукції;
- урахування традицій споживання тієї чи іншої продукції у країні;
- висока конкуренція в сегменті органічного виробництва;
- залежність сільськогосподарського підприємства від постачальників і якості сировини, що використовується для виробничих потреб;
- розвиток допоміжних та обслуговуючих виробництв (логістичні та маркетингові послуги, виробництво упаковки й тари);
- складність провадження логістичної діяльності на значні відстані через нерівномірне розміщення виробничих потужностей і короткий термін зберігання продукції;
- можливість використання органічних аграрних розписок під час операцій купівлі/постачання/розрахунків за виготовлену органічну продукцію/органічну сировину, що мінімізує ризики та зменшує потенційні витрати [12, с. 180].

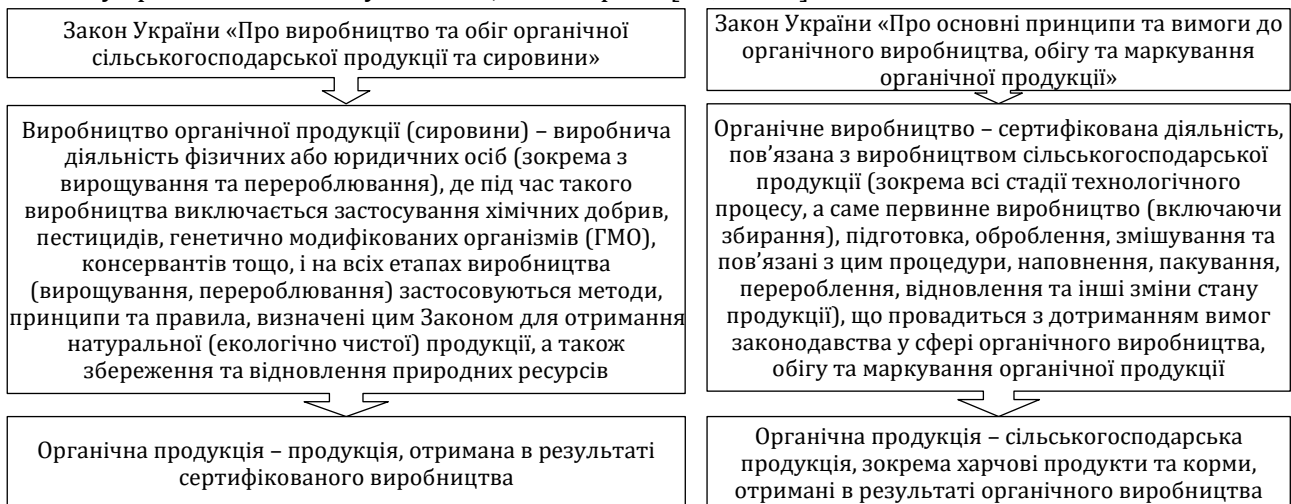

Рис. 1. Законодавче обґрунтування сутності органічної продукції та її виробництва

Джерело: [9, с. 54].

Вдало відзначають Л. Гуцаленко та Н. Палагута те, що для підвищення конкурентоспроможності екопродукції на ринку в умовах нестабільності та ризику необхідними є формування облікової політики та організація облікового процесу з урахуванням особливостей виробництва органічної продукції, яке дозволить підвищити її якісні характеристики, що загалом впливатиме на результативні показники діяльності підприємства. Це можливо за вдосконалення документування процесів виробництва, зберігання та реалізації органічної продукції; виділення специфічних статей витрат на її вирощування; створення окремих аналітичних рахунків для органічної продукції процесу виробництва, які прописуються в робочому плані рахунків [1, с. 80].

Усе це зумовлює новий підхід до системи обліку готової продукції сільськогосподарських підприємств з виділенням таких завдань:

- виокремлення об'єктів обліку виробництва та стану готової продукції (зокрема органічної і традиційної);
- формування первинних документів (за виокремленими об'єктами);
- узагальнення даних на рахунках синтетичного та аналітичного обліку;
- обґрунтування статей фінансової, податкової та статистичної звітності;
- забезпечення належного контролю за виробництвом, рухом і процесом реалізації продукції [9, с. 55].

Враховуючи вимоги законодавства щодо органічного виробництва, важливим питанням є відокремлення органічного виробництва від звичайного традиційного. Як зауважує Я. Іщенко, ця вимога обумовлює необхідність організації в операторів органічного виробництва відокремленого обліку витрат і виходу органічної продукції, продукції перехідного періоду та неорганічної продукції [3, с. 29]. Тобто на законодавчому рівні від операторів органічного виробництва вимагається організувати відокремлене ведення обліку витрат виробництва органічної, неорганічної продукції та продукції перехідного періоду, що необхідно враховувати будуючи систему об'єктів обліку.

Заслуговує на увагу думка Ю. Мороз про те, що в органічному виробництві предметом бухгалтерського обліку є весь технологічний процес з активами та їхніми джерелами під час

одержанні і переробленні органічної продукції та її реалізації. Об'єкти обліку в органічному виробництві – це активи та джерела їх утворення, господарські процеси з використання ресурсів, які забезпечують одержання органічної готової продукції та її реалізацію з метою отримання елементів доданої вартості для кожного учасника господарської діяльності [5].

За даними власних досліджень [9, с. 54], можна стверджувати, що об'єктів обліку органічного виробництва є доволі багато: ресурси, продукція, процеси виробництва, постачання та реалізації, відповідно доходи, витрати, фінансові результати тощо. Об'єкти обліку визначаються з урахуванням галузі виробництва та продукції, яка виробляється (рис. 2).

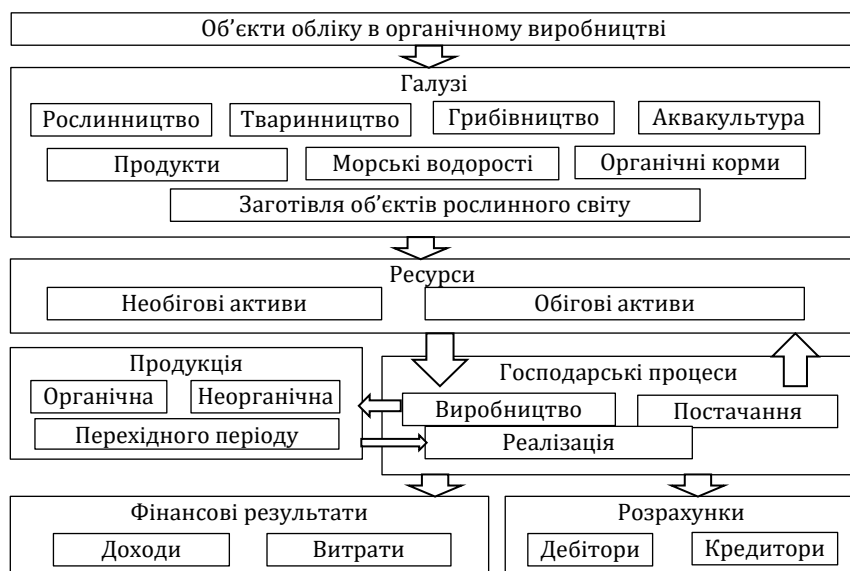

Рис. 2. Групування та взаємозв'язок об'єктів обліку органічного виробництва

Джерело: авторська розробка.

- витрати на виробництво органічної продукції в розрізі аналітичних рахунків і відповідних статей калькулювання, а також незавершене виробництво;
- оприбуткування і рух продукції від об'єктів витрат органічного виробництва;
- розрахунки з покупцями та визначення валового прибутку в розрізі кожного покупця, видів продукції, виробництв (центрів відповідальності) і географічних сегментів реалізації на вітчизняних та іноземних ринках і виробничою собівартістю реалізованої органічної продукції;
- додаткові витрати, пов'язані із збутом органічної продукції;
- формування валових фінансових результатів від реалізації органічної продукції [5].

Висновки та перспективи подальших розвідок

Проведені дослідження дали змогу актуалізувати важливість наукового пошуку у сфері нормативного, методичного та облікового забезпечення виробництва органічної продукції. Єдина інформаційна система про об'єкти обліку органічного виробництва повинна бути забезпечена за допомогою елементів методу бухгалтерського обліку. Тому актуальними є питання вдосконалення первинного та зведеного обліку, методики визначення собівартості продукції, її оцінювання, відображення інформації в системі рахунків та узагальнення у показниках фінансової та нефінансової звітності задля управління процесом органічного виробництва та інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень різними групами користувачів.

Література

1. Гуцаленко Л.В., Палагута Н.С. Облікові функції у формуванні якості органічної продукції. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2020. №21. С. 77-83. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/21-2020/hutsalenko.pdf>.
2. Захарова Д.С. Ефективність виробництва органічної продукції сільськогосподарських підприємств: дис. канд. економ. наук: 08.00.04. Рівне: НУВГП, 2015. 220 с.
3. Іщенко Я.П. Облік витрат та виходу органічної сільськогосподарської продукції рослинництва. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Випуск 3-4. С. 26-36.
4. Мороз Ю.Ю., Денисовець Ю.М. Державний аудит ефективності бюджетних програм розвитку органічного виробництва. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. №8. С. 53-60.

5. Мороз Ю.Ю. Органічне виробництво в Україні. *Ефективна економіка*. 2023. №2. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1125/1134>.
6. Національна економічна стратегія на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України № 179 від 03.03.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>.
7. Новак Н.П. Розвиток агроформувань з виробництва органічної продукції. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Випуск 18. Частина 2. С. 64-66.
8. Органік Стандарт. URL: <https://organicstandard.ua/services/inspectionandcertification/crop-production>.
9. Подольчук О.А. Сутність та основи обліку органічної продукції. *Агросвіт*. 2019. №16. С. 51-57.
10. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України №425-VII від 03.09.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18#Text>.
11. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України №2496-VIII від 10.07.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>.
12. Скрипник М.І., Григоревська О.О. Обліково-аналітичне забезпечення виробництва органічної продукції. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. Випуск 4. С. 177-187.
13. Organicinfo. URL: <https://organicinfo.ua/infographics/>.

References

1. Hutsalenko, L.V., Palahuta, N.S. (2020). «Accounting functions in the formation of the quality of organic products». *Elektronne naukove fakhove vydannia z ekonomichnykh nauk «Modern Economics»*. №21. pp 77-83. Available at: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/21-2020/hutsalenko.pdf>.
2. Zakharova, D.S. (2015). *Efektivnist' vyrobnytstva orhanichnoi produktsii sil's'kohospodars'kykh pidpriemstv*. [Efficiency of production of organic products of agricultural enterprises]. Ph.D. Thesis: 08.00.04. Rivne. Ukraine.
3. Ischenko, Ya.P. (2019). «Accounting of costs and output of organic agricultural products of crop production». *Institut bukhhalters'koho obliku, kontrol' ta analiz v umovakh hlobalizatsii*. Issue 3-4. pp. 26-36.
4. Moroz, Yu.Yu., Denysovets', Yu.M. (2023). «State audit of the effectiveness of budgetary programs for the development of organic production». *Investytsii: praktyka ta dosvid*. №8. pp. 53-60.
5. Moroz, Yu.Yu. (2023). «Organic production in Ukraine». *Efektivna ekonomika*. №2. Available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1125/1134>.
6. Natsional'na ekonomichna stratehiia na period do 2030 roku: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. (2021). [National economic strategy for the period until 2030: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. № 179 dated March 3, 2021. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>.
7. Novak, N.P. (2016). «Development of agricultural formations for the production of organic products». *Naukovyj visnyk Kherson's'koho derzhavnoho universytetu*. Issue 18. Part 2. pp. 64-66.
8. Orhanik Standart. [Organic Standard]. Available at: <https://organicstandard.ua/services/inspectionandcertification/crop-production>.
9. Podolianchuk, O.A. (2019). «The essence and basics of accounting for organic products». *Ahrosvit*. №16. pp. 51-57.
10. Pro vyrobnytstvo ta obih orhanichnoi sil's'kohospodars'koi produktsii ta syrovyny: Zakon Ukrainy. (2013). [On the production and circulation of organic agricultural products and raw materials: Law of Ukraine]. №425-VII dated September 3, 2013. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18#Text>.
11. Pro osnovni pryntsypy ta vymohy do orhanichnoho vyrobnytstva, obihu ta markuvannia orhanichnoi produktsii: Zakon Ukrainy. [On the basic principles and requirements for organic production, circulation and labeling of organic products: Law of Ukraine]. №2496-VIII dated July 10, 2018. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>.
12. Skrypnyk, M.I., Hryhorevs'ka, O.O. (2020). «Accounting and analytical support for the production of organic products». *Tavrijs'kyj naukovyj visnyk. Seriia: Ekonomika*. Issue 4. pp. 177-187.
13. Organicinfo. Available at: <https://organicinfo.ua/infographics/>.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2023 р.